

FOTO: PATRICK DIELEMAN

Reductie vanuit verschillende standpunten

Dit voorjaar organiseerde het ILVO, samen met het KVIV, een seminarie over reductieplannen en het verantwoord gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. “Iedereen is overtuigd dat we het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen moeten reduceren”, vertelde voorzitter Frans Verstraete tijdens zijn inleiding. “Alleen ziet men vanuit diverse hoeken een andere invulling hiervan.”

We laten dan ook de verschillende partijen aan het woord. – PATRICK DIELEMAN –

De EU-wetgeving omtrent duurzaam gebruik van gewasbeschermingsmiddelen werd toegelicht door *Patrizia Pitton* van DG Sanco (Gezondheid en consumentenbeleid) van de Europese Commissie. Zoals de naam het zegt, werd de richtlijn duurzaam gebruik (DG 2009/128/EC) van kracht in 2009. Om tot een duurzaam gebruik te komen, wil men de invloed van gewasbeschermingsmiddelen op de menselijke gezondheid en op het leefmilieu reduceren en geïntegreerde teelt en niet-chemische alternatieve bestrijdingsstrategieën promoten. Uiterlijk op 26 november 2012 moet iedere lidstaat kwantitatieve doelstellingen, maatregelen en een tijdsplanning om die te bereiken voorleggen. Precies een jaar later moet ook de vorming voor erkende gebruikers en verkopers en voor de voorlichters operationeel zijn. Op de verkooppunten moet

uiterlijk op 26 november 2015 volgens de nieuwe regels getraind personeel aanwezig zijn.

Naar geïntegreerde teelt

Uiterlijk op 1 januari 2014 moeten alle professionele gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen de algemene principes van geïntegreerde teelt toepassen. De lidstaten moeten dit waarborgen aan Europa en daartoe vorming en voorlichting voorzien. De definitie van geïntegreerde teelt (*Integrated Pest Management*) voorziet “een zorgvuldig overwegen van alle beschikbare plantenbeschermingsmethodes en een daaruit voortvloeiende integratie van aangepaste maatregelen die de ontwikkeling van schadelijke organismen beperkt. Het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en andere maatregelen moet binnen economisch en ecologisch verantwoorde

grenzen gehouden worden en het risico voor de menselijke gezondheid of het leefmilieu beperken. Geïntegreerde teelt benadrukt het telen van een gezond gewas met een zo klein mogelijke verstoring van het agro-ecosysteem en moedigt natuurlijke bestrijdingsmethoden aan.” Pitton somde een hele rits algemene principes op, waaronder preventie door natuurlijke vijanden te sparen, waarschuwingssystemen, het respecteren van drempelwaarden voor bestrijding, het prioritair gebruik maken van biologische, fysische en andere niet-chemische bestrijdingsmethoden wanneer die adequaat zijn, chemische middelen inzetten die zo specifiek mogelijk zijn en zo weinig mogelijk nuttige insecten doden, anti-resistentiestrategieën toepassen en de effectiviteit van behandelingen opvolgen. Pitton verwacht dat het werken met een aantal Europese zones voor erkenning van gewasbeschermingsmiddelen en *mutual recognition*, de mogelijkheid om erkenningen in andere lidstaten over te nemen, tot een snellere en vlottere beschikbaarheid van nieuwe producten of formuleringen moet kunnen leiden.

Reductie in België

Vincent Van Bol, coördinator van het PRPB, het programma voor de reductie van pesticiden en biociden, verzorgde een toelichting over de Belgische aanpak. Het eerste PRPB werd gelanceerd in 2005. Om de 2 jaar werd het geëvalueerd en bijgestuurd. De bedoeling is om tegen 2012 het risico van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden te reduceren met 25% (50% voor niet-landbouw) in vergelijking met 2001. Er werd een breed uitge-

werkte overlegstructuur met onder meer vertegenwoordigers van gebruikers en gewasbeschermingsmiddelenproducenten opgezet. Behalve algemene beleidslijnen werden per sector maatregelen uitgewerkt. Drie prioritaire acties zijn: het splitsen van erkenningen voor professioneel en voor amateurgebruik, het promoten van het gebruik van biopesticiden en een wijziging van het systeem voor erkende gebruikers. Verlenging van die erkenning zal in de toekomst samengaan met vorming.

Napan, deze symmetrische naam staat voor: Nationaal Actie Plan d'Action National. Belgischer kan het niet. De 3 gewesten willen samen de directieve 2009/128 in de praktijk omzetten en trekken daarvoor de lijn van het PRPB door. De voorbereidingen werden vorig jaar in gang gezet. Er is heel wat aandacht voor het harmoniseren van bestaande acties en reglementen in de gewesten. Voor eind december moeten heel wat afspraken gemaakt zijn, opdat het Napan zou kunnen starten in december 2012.

Ten behoeve van waarschuwingssystemen wordt met vangbakken in de gewassen opgevolgd wanneer de drempelwaarde voor de bestrijding tegen een specifieke plaag bereikt wordt.

Industrie

Marc Sneyders, voorzitter van de werkgroep duurzaam gebruik van Phytofar, belichtte de visie van de producenten van gewasbeschermingsmiddelen. Volgens hem moet vooral het slimmer – en niet zozeer het minder – gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen leiden tot meer duurzaamheid. “In de maatschappij leven verschillende meningen over allerlei zaken, behalve over pesticiden. Ze

zijn gevaarlijk en iedereen vindt dat men ze minder moet gaan gebruiken. Gewasbeschermingsmiddelen kampen met een negatief imago. Dat wordt versterkt door de media. Slechts in 1 op 40 persartikelen komen ze volgens CropLife op een evenwichtige wijze aan bod. Hoewel 96% van de voeding voldoet aan de MRI-normen (maximale residulimiet), worden enkel de excessen belicht. Volgens het Europese voedselagentschap (EFSA) is 72% van de Europese consumenten bezorgd over residuen van gewasbeschermingsmiddelen in groenten en fruit. Dit is veel meer dan bij antibiotica, hormonen, dioxines, bacteriën of virussen. 44% is ervan overtuigd dat de Europese autoriteiten daar te weinig voor doen. Volgens de Britse socioloog Fank Furedi wordt onze wereld verlamd door het voorzorgsprincipe dat alles verwerpt dat niet 100% veilig is. Enkel wetenschappers en technici ontsnappen hieraan omdat zij zich op onderzoek en feiten betrouwen.” We moeten leven met risico's. Onderzoek wijst uit dat het kwart van de bevolking dat het minste groenten en fruit eet dubbel zo veel kans heeft om kanker te krijgen dan het kwart dat het meeste eet. Veel schrik hangt samen met perceptie. “In koffie zitten bijvoorbeeld 1000 chemische stoffen. Gelukkig zijn er al 28 geanalyseerd, waarvan er spijtig genoeg 19 carcinogeen blijken te zijn.”

Sneyders liet niet na enkele positieve effecten op duurzaamheid te belichten. Doordat gewasbeschermingsmiddelen de opbrengst en de kwaliteit van de productie doen stijgen, blijft er bijvoorbeeld meer plaats over om natuurgebieden – die anders zouden sneuvelen voor voedselproductie – te behouden. Dankzij gewasbeschermingsmiddelen kan landbouw een groter deel van de steeds groeiende wereldbevolking voeden.

Marc Sneyders brak een lans voor het onderscheid tussen *hazard* and *risk*, tussen mogelijke schade en de kans dat die zich voordoet. “Wanneer je een organisme en een schadelijk product totaal gescheiden kan houden is er geen probleem. Vanuit de industrie proberen we de schadelijkheid van gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Daarover bestaat ook heel wat regelgeving. Zowat 70% van de kosten voor het op de markt brengen van een nieuw gewasbeschermingsmiddel bestaan uit ontwikkelingskosten zoals veldtesten en onderzoeken met betrekking tot de risico's voor de gebruiker en het milieu. Slechts 30% is echte research.”

Er wordt door de sector ook hard gewerkt om de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen te verminderen. Technische maatregelen, zoals aangepaste verpakking en betere spuit- en reinigingstechnieken en veiligheidskledij, worden gepromoot. De belangenorganisatie Phytofar hecht veel belang aan opleiding

en informatie. Sneyders toonde posters en stickers met tips voor het veilig gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen en brochures over puntvervuiling, spuittechniek, beschermkledij en het fytolokaal. Het werkt logistiek en financieel mee aan initiatieven om puntvervuiling te vermijden, zoals de Sentinel. Phytofar richt zich sinds enkele jaren ook op doelgroepen buiten land- en tuinbouw zoals hobbytuinders en groenvoorzieners. In zijn besluit benadrukte Marc Sneyders dat we ons moeten richten op communicatie en training voor het veilig gebruiken van gewasbeschermingsmiddelen om de impact ervan verder te verkleinen.

Milieu

De organisatoren wilden ook de critici aan het woord laten. Daartoe nodigden ze *Henriette Christensen* van het Pesticide Action Network (PAN Europe) uit. Ze vindt de aanpak om richtlijn 2009/128 te implementeren zeer zwak. “Iedere lidstaat denkt het beste systeem te hebben, maar in de praktijk kennen we mekaars systemen niet.” PAN Europe verenigt 31 organisaties uit 19 Europese landen. De Belgische leden zijn de Bond Beter Leefmilieu en Inter-Environnement Wallonie. De organisatie streeft naar ecologisch verantwoorde alternatieven in plaats van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen. Voor de implementatie van de richtlijn 2009/128 willen ze een stapsgewijze benadering: eerst IPM (geïntegreerde plantenbescherming) en pas nadien ICM (geïntegreerde teelt). Ze vinden het belangrijk dat de landbouwers het systeem ondersteunen. “We hopen dat we van rationeel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen kunnen overgaan naar geïntegreerde plantenbescherming. Alternatieven moeten gebruikt worden wanneer ze bestaan. De voorlopers moeten gestimuleerd worden om nog verder te gaan.” Christensen stelt vast dat de invoering van geïntegreerde teeltmaatregelen sterk afhankelijk is van de sector. “In de glastuinbouw is die al mainstream.”

In haar pogingen om consumenten meer bewust te maken en de detailhandel, in het bijzonder de grootwarenhuizen, te ‘stimuleren’ om duurzame producten aan te bieden, gaat PAN Europe drastisch te werk. In Denemarken en Italië worden resultaten van residutesten door hen gepubliceerd. Ze testen zelf ook producten en publiceren de resultaten. “In het begin waren de supermarkten niet tevreden, maar nu verwijzen ze naar onze tests in hun promotiecampagnes.”

Achteraf modereerde voorzitter *Frans Verstraete* een geanimeerd debat waarvan we vooral de vraag naar voor de praktijk haalbare maatregelen onthouden. ■